

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИОГРАФІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ У ЧАСИ ЕКСТРЕМИ

Телуха Є.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,*

вул. Кирпичова 2, м. Харків, 61002, Україна, e-mail: diamaht2013@gmail.com

Наукова робота з дослідження волонтерського руху в Україні, завдяки фахівцям різних галузей наук, сприяє обґрунтованому впровадженню наукових досягнень у практичну діяльність та взаємодію волонтерства з державою. Полідисциплінарний підхід у дослідженнях, дає змогу у багато разів збільшити історіографічні напрацювання даного питання, що у свою чергу стимулює до поглибленого та різнобічного, подальшого студіювання волонтерського руху в Україні. Науковці всього світу приділяють увагу дослідженню проблематики волонтерства, як суспільного явища та розглядають природу його феномену. Закордонні дослідники зробили чималий внесок при створенні сучасного наукового підходу та обґрунтуванню теоретичних засад такого явища, як волонтерство. Відокремлення таких понять, як меценатство та благодійність від волонтерства, дало змогу дослідникам розробити методологію та термінологію з чітким розумінням поняття «волонтер», «волонтерська діяльність», їх теоретичних засад і практичних проявів.

На сучасному етапі розробки питання виникнення, розвитку та дослідження багатогранної діяльності волонтерського руху в Україні, присвячено багато публікацій та наукових дискусій. Вітчизняні вчені під різними кутами висвітлюють різнобічні прояви феномену стрімкого зросту у часи екстреми та суттєвого спаду волонтерських ініціатив у періоди стабілізації суспільно – політичної та економічної ситуації у країні. Тому варто зауважити, що сучасні ризики та кризові явища у суспільстві та громадах, пов'язані з пандемією (COVID 19), Революцією гідності (Євромайдан), проведенням антитерористичної операції (АТО) та здійсненню заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюються шляхом проведення операції Об'єднаних сил (ООС) і повномасштабним вторгненням РФ в Україну 24 лютого 2022 року, варто узагальнити одним терміном – екстрема (екстремальні часи) [4].

Здійснення всебічного дослідження починаючи з особистісної характеристики включаючи психолого – емоційний стан волонтера, його досвід та навички, мотивацію та емпатію, а також діяльність волонтерських об'єднань та роботу волонтерських ініціатив, можливо тільки застосовуючи полідисциплінарний підхід. Завдяки використанню суміжних наукових дисциплін, проблематика питання розглядається з використанням не тільки загальнонаукового методу дослідження. Розширення методології та методів дослідження іноді має революційний характер, що сильно впливає на еволюцію дослідження даної проблематики та суспільної інституалізації волонтерського руху.

Однак, серед дослідників, особливо тих, хто приділяє увагу обґрунтуванню теоретичних засад волонтерства з огляду історично – правового аспекту є розбіжності та неузгодженість. Особливу увагу з погляду історичної науки та історичних методів дослідження, приділяється хронології, але деякі вчені, зміщують хронологію виникнення

волонтерства, аж у середньовіччя, що на думку автора є неприпустимим. Методологія дослідження має на увазі під собою обов'язкове та чітке визначення термінології дослідження. Та якщо використання термінів здійснюється на власний розсуд, це призводить до наукових дискусій та створенню нових сумнівних гіпотез та теорій. Таким чином автор даної статті зауважує на відокремленні термінів: «волонтерство», «волонтерська діяльність» – від таких понять та термінів як: «альтруїзм», «добročинність», «благодійництво», «благодійна діяльність» та «меценатство». Всі ці терміни схожі, але це терміни, а не слова синоніми, тому дослідникам потрібно чітко розмежовувати тонку грань викривлення самої суті дослідження волонтерства.

У дисертаційному дослідженні Сірко В. за темою «Адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні», були допущені помилки при використанні термінології, а як результат – хронологічний колапс всієї історії волонтерства. У своїй роботі Вікторія Сірко зазначає: – «Аналіз законодавства України щодо волонтерської діяльності надав можливість виокремити ряд історичних етапів: від 996 року (видання Статуту «Про десятини, суди та людей церковних» князем Володимиром Святославовичем) до 1918 року (Жовтневий переворот)», зокрема у зазначений період авторкою розглядаються різноманітні законотворчі документи з використанням термінів «волонтер» та «законодавство України», що не має взагалі ніякого історичного, а тим паче хронологічного підґрунтя [3]. Використання термінів «волонтер», «волонтерська діяльність» замість «благодійництво», «добročинність» та «... в Україні» замість «... на території сучасної України включаючи ТО території», змінює смислове навантаження використаної у першоджерелах термінології. Але розглядаючи радянську добу, авторка наполягає на повній забороні волонтерської діяльності: – «Радянський період в Україні характеризується повною заборонаю діяльності неприбуткових громадських організацій у сфері волонтерської діяльності. Так, у відповідності до декрету Ради Народних Комісарів «Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви» від 20.01.1918», відповідно до тексту дисертації зазначу – таких слів та термінів, котрі використовує автор «неприбуткових громадських організацій» та «у сфері волонтерської діяльності», в тексті декрету просто не існує і не могло існувати за відсутності їх, на той час, у словнику [3].

Однак, переважна більшість дослідників, дотримуються хронологічної осі зародження волонтерства, як соціального інституту громадянського суспільства, разом з здобуттям Україною незалежності [1,2]. Період зародження та поступового розвитку українського волонтерства – припадає на 90-ті роки ХХ століття.

Список літератури:

1. Голуб В. Л. Державне визнання волонтерської діяльності як чинник розвитку взаємовідносин держави та суспільства / В. Л. Голуб // Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 4. С. 110-118.
2. Горінов Павло, Драпушко Ростислав. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія / Павло Горінов, Ростислав Драпушко // Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики. 2022. 240 с.
3. Сірко В. С. Адміністративно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса. 2018. 23 с.
4. Телуха Є.В. Системний підхід до класифікації суб'єктів джерело утворювання та джерельної бази дослідження волонтерського руху в Україні. Вісник науки та освіти. 2024. Вип. 7(25). С. 1488-1500.